

Η ψευδαίσθηση της ασφάλειας

Γράφει η Μαρία Βρέντζου // *

«Η καρδιά πεθαίνει τελευταία» της Μάργκαρετ Άτγουντ, μετάφραση Έφη Τσιρώνη, εκδόσεις Ψυχογιός, 2016, σελ. 480

Στο νέο ρεαλιστικά δυστοπικό μυθιστόρημα της Μάργκαρετ Άτγουντ «Η καρδιά πεθαίνει τελευταία», ο Σταν και η Σαρμείν, ένα παντρεμένο ζευγάρι της μεσαίας τάξης, χάνουν σπίτι και δουλειά εξαιτίας του οικονομικού κραχ που έχει πλήξει τη χώρα τους, καταδικάζοντάς τους σε μια ζωή περιπλάνησης μέσα στο αυτοκίνητο, το οποίο χρησιμοποιούν και για τον ύπνο τους. Ο κόσμος πεινάει, τρώει ό,τι βρει, κλέβει, ψάχνει σε σκουπιδοτενεκέδες ενώ οι επικίνδυνες συμμορίες δεν διστάζουν να επιδίδονται ακόμη και σε κανιβαλισμό. Η λύση αυτής της πλήρους κατάρρευσης του αμερικάνικου ονείρου δίνεται στους ήρωες με την οικιοθελή συμμετοχή τους στο πείραμα Ποζιτρόνιο στην πόλη της Χρονοκράτησης. Εκεί κανείς δεν είναι άνεργος ενώ όλοι έχουν ένα όμορφο σπίτι να ζήσουν τον μισό χρόνο. Τον άλλο μισό γίνονται τρόφιμοι της Φυλακής Ποζιτρόνιο.

Βιτρίνα του πειράματος είναι η καταπολέμηση της ανεργίας και της εγκληματικότητας μέσα από τη μετατροπή της φυλακής σε βιώσιμη κερδοφόρα οικονομική μονάδα, τα κέρδη της οποίας απολαμβάνουν πρώτοι απ' όλους οι κάτοικοι μιας πόλης απ' την οποία δεν μπορείς να βγεις παρά μόνο νεκρός. Αν και καταστρατηγούνται οι ατομικές ελευθερίες και επιχειρείται ο ολοκληρωτικός κοινωνικός έλεγχος, η εναλλακτική μιας «ελεύθερης» κοινωνίας που έχει μετατραπεί σε επικίνδυνη χωματερή κάνει τους συμμετέχοντες στο Ποζιτρόνιο να αισθάνονται ακόμη και ότι ζουν μια ευτυχισμένη, γεμάτη νόημα ζωή. Αυτό ισχύει και για τον Σταν και τη Σαρμίν, μέχρι που σταδιακά ανακαλύπτουν πως τα πράγματα δεν είναι έτσι όπως φαίνονται και αυτό το ουτοπικό σχέδιο με τις καλύτερες των προθέσεων έχει μια καλά κρυμμένη σκοτεινή πλευρά.

Η συγγραφέας, χρόνια στρατευμένη στα πολιτικά, κοινωνικοοικονομικά αλλά και ηθικά ζητήματα της εποχής μας, επιχειρεί να απαντήσει στο ερώτημα του κατά πόσο ανταλλάσσουμε την ελευθερία μας, εφόσον αυτή υφίσταται, με την ασφάλεια και τον κομφορμισμό. Ακόμη, στο βιβλίο τίθενται θέματα όπως η εμπορία οργάνων, το κυνήγι της ψευδαίσθησης της αιώνιας νεότητας που κατατρώχει τον δυτικό άνθρωπο, η ανήθικη εξέλιξη που ενδέχεται ν' ακολουθεί η ιατρική και η τεχνολογική έκρηξη που σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να στερείται ανθρωπισμού.

Margaret Atwood

Τέλος, οι απόψεις, αντιλήψεις και νοοτροπίες της πλειοψηφίας, που καλλιεργούνται από την οικογένεια, την γενικότερη εκπαίδευση αλλά και τα μέσα επικοινωνίας και ουσιαστικά αποτελούν οδηγό ζωής, δεν θα μπορούσαν να μην κριτικάρονται σ' αυτό το μυθιστόρημα ενώ παράλληλα παρουσιάζεται μια σειρά υπαρξιακών διλημμάτων. Άραγε είσαι κακός αν κάνεις κακά πράγματα για λόγους που σου έχουν πει ότι είναι καλοί; Ως που μπορείς να

φτάσεις για να ικανοποιήσεις αυτούς που ελέγχουν το παιχνίδι και να καταξιωθείς κοινωνικά; Είναι καλύτερο να κάνεις κάτι επειδή πρέπει ή να το κάνεις επειδή το έχεις ο ίδιος αποφασίσει; Ο Σταν και η Σαρμείν ήταν τα καλά παιδιά ενός συστήματος που ενώ τους υποσχέθηκε τάξη, ασφάλεια και ευτυχία, ουσιαστικά τους απέβαλε, οδηγώντας την σχέση τους στο οριακό σημείο της αποξένωσης, του μίσους, του χωρισμού, του ίδιου του εγκλήματος. Κι ύστερα ήρθε η αγάπη σαν από μηχανής θεός.

Όσο κι αν δεν μας αρέσει, στην πολύπλοκη αληθινή ζωή, τίποτα δεν είναι τακτοποιημένο. Η κάθε μέρα είναι διαφορετική. Και η Μάργκαρετ Άτγουντ μέσα από το ζοφερό περιβάλλον ενός βιβλίου επιστημονικής φαντασίας, η πλοκή του οποίου δεν μοιάζει και τόσο μακρινή, κλείνει το πεζογράφημά της με μία συγκρατημένη αισιοδοξία που υπόσχεται ελευθερία επιλογής σ' έναν κόσμο ανελεύθερο και πραγματικά σκληρό.

** Η **Μαρία Βρέντζου** γεννήθηκε στο Ηράκλειο Κρήτης το 1973. Σπούδασε Marketing Management στο Deree College και νομικά στα πανεπιστήμια του Cardiff και Buckingham. Εργάζεται ως δικηγόρος και αρθρογραφεί με θέμα το θέατρο στην ηρακλειώτικη εφημερίδα «Πατρίς».*